

היכלי תורה

רשת
שיעורי
תורה

פרנס החודש
להחזיק שיעורי התורה
הרב אברהם ב. לוי הי"ו
לזכר נשמת אביו
הרב נחום ז"ל
נלב"ע כ' תשרי תשכ"ג

ערש"ק פרשת וירא י"ט השון תשפ"ז • דף היומי בבלי: ביצה דף י"ד ירושלמי: שבת ה'

נושאי הדף בעלון:

גרידת תפוחי אדמה במגדרת ביום טוב (ביצה י"ד)

סג סג

שכחה אי הוי פשיעה (ביצה ט"ו)

סג סג

הבדלה למחרת ראש השנה ולצום בראש השנה (ביצה ט"ז)

סג סג

כביסות לבגדי קטנים בחולו של מועד, האם הותר במכונת כביסה כיבוס מרובה (ביצה י"ז)

סג סג

טבילת כלים שנקנו מגוי בשבת ויום טוב ובחול המועד (ביצה י"ח)

סג סג

האם מותר לקנות מצוות ממועות מעשר כספים (ביצה י"ט)

סג סג

שקר מפני דרכי שלום (ביצה כ')

והשבוע בעלון:

היכלי הלנה

שעטנז

בחזונים

מתוך "פניני ההלכה - מתיבתא"

שואל בעניין

וחשיב נהלכה

שאלות ודיונים הלכתיים

החומר בעלון מתוך

מתיבתא

הגמרא של לומדי הדף היומי
לפרטים ועשיית מנויים

1800-22-55-66

"שיעור בחסד"

הלא דבר הוא שהתורה שמקצרת ומצמצמת במילותיה ביותר גם בנוגע להלכות החמורות ביותר מאריכה כל כך בתיאור המעשה של אברהם אבינו עם המלאכים. אף בסיפור חייו של אברהם אבינו בעצמו התורה מספרת רק עובדות ספורות בלבד, ובחלק מהם רק ברמז בעלמא ואילו כאן התורה לא חסכה מילה לספר ממש על כל פרט.

החפץ חיים זיע"א מעורר על כך בספרו אהבת חסד, והוא מסיק שכוונת התורה בזה היא להציב בפנינו את הסיפור הזה במלואו כדי שנתבונן בו ונלמד איך צריך להתנהג עם אורחים. אברהם אבינו, אדם זקן שזה עתה עבר את ברית המילה וסבל מכאבים גדולים לא ראה את עצמו פטור מלחפש אורחים, והגם שהיום היה חם במיוחד הוא לא נמנע מלשבת בחוץ ולצפות אולי יזדמן אדם שיהיה אפשר לגמול עמו חסד. ומיד כאשר הבחין בעוברים הוא מגיב בזריזות ובנחישות והוא עומד ומתחנן מאתם לבלב יעברו מעליו ואף מייחס להם תוארי כבוד בזמן שהוא ידוע כאיש מורם מעם והם נראו בעיניו כערבים פשוטים.

החפץ חיים אומר על כך, כי למדים אנו שעלינו לרוץ אחרי אורחים ולקבלם בחיבה יתרה כמו שהיה בא לפניו עשיר גדול שיכול להרוויח ממנו הרבה. לפני שאברהם מגיש להם אוכל הוא מציע להם מים לרחוץ רגליהם ואף אמר להם להישען תחת העץ בזמן שהוא יכין את האוכל. ומכאן שיש לחשוב ולנסות לקחת בחשבון כל מה שיוכל האורח לרצות מיד אחרי נסיעתו – אם להתרחץ ואם לנוח לפני שייגש לאכול.

ונקודה נוספת למדים אנו במידת החסד – אברהם בסך הכול אומר להם 'ואקחה פת לחם'. אברהם אבינו לקח בחשבון שלא יהיה להם נעים להטריחו ועל כן הוא אמר להם שאכן לא יעשה הרבה כדי שירגישו בנוח, אך כדרך צדיקים - אמר מעט ועשה הרבה. ולא נחה דעתו של אברהם עד שהוא בעצמו עמד עליהם למרות שהיו לו עבדים רבים ומשרתים – ללמדנו שראוי שבעל הבית עצמו ישב עם האורח לכבדו בכך שהוא מראה לו שהוא שמח בחברתו.

מסופר על מרן הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זיע"א שפעם ישב עם אורח בסוכה. מזג האויר היה קר ביותר ורבי חיים עוזר שהיה זקן וחלש הרגיש שהדבר יזיק לבריאותו ולכן החליט לעלות לביתו כאשר האורח ממשיך את סעודתו בסוכה. אך אחרי זמן קצר שב רבי חיים עוזר לסוכה והסברו בפיו: "אמנם מצטער פטור מסוכה אך כלום כתוב שמצטער פטור אף ממצות הכנסת אורחים!?" הרי לנו דוגמה חיה למה שלמדנו – רבי חיים עוזר הרי קיים מצות הכנסת אורחים במה שהכניס את האורח ונתן לפניו סעודה שלימה, אך הוא הרגיש שהוא לא יצא ידי חובתו אם לא ישב בחברתו.

עלינו להתבונן היטב באורחות אבותינו ורבותינו הגדולים למען נלמד את הדרך נלך בה באופן המושלם ביותר!

שבת שלום

הרב בנימין יעקובסון - מערכת 'היכלי תורה'

"קליעה למטרה" יפיק עבורכם באיכות מוקפדת: קמפיינים • לוגו חוברות • פרוספקטים • מודעות בעיתונות • מודעות רחוב • כתבות חדישיות • מחירים ובמסגרת נדאיים בחולטו!

קליעה למטרה
טל: 02-9927777
נייד: 05731-57777

מסדעות משפחתיות מתקבלות עד סמוך לתצות

קליעה למטרה
משרד פרסום וגרפיקה

העלון יו"ל ע"י המרכז העולמי להפצת הדף היומי "יברון משה" טל: 02-5377604

העלון מופץ בלמעלה מ-10,000 תיבות דוא"ל ע"י רשת "היכלי תורה" טל: 03-5422711 פקס: 1599-55-30-55 דוא"ל: Tora10@bezeqint.net להצטרפות לקבלת העלון נא לשלוח אמייל לכתובת הנ"ל. הערות והארות יתקבלו בברכה!

This bulletin is available in English too! To subscribe e-mail us at tora10@bezeqint.net

יום שישי י"ט חשוון

צילת י"ד

יום שב"ק כ' חשוון

צילת ט"ו

שכחה אי הוי פשיעה

בסוגייתנו איתא 'גזירה שמא יפשע', בתשובות שער אפרים (סי' כח), הוכיח מגמ' זו, שמי שמוטל עליו חיוב מסוים, וכשהגיע הזמן שכח ולא עמד בחיובו, אין זה נחשב כאונס אלא כפשיעה, אף על פי שבזמן החיוב לא זכר כלל את המוטל עליו, ומה שכתוב ברש"י במסכת בבא קמא (כו: ד"ה לענין), 'ואף על גב דהכיר בה, שכחה הוה שוגג ולא פשיעה', מחלק דרווקא שם שלא עלה על דעתו כלל שישכח, ואפילו אם ישכח לא עלה בדעתו שנפילה זו תזיק לחברו.

אולם, בתשובות השבות יעקב (ח"ב סי' קמח), הקשה על קביעה זו, ששכחה נקראת פשיעה, שהרי למדנו במסכת שבת פרק שביעי, 'השוכח עיקר שבת', ועוד הרבה דיני שכחה, ומבואר בגמ' דדינו כשוגג וחייב חטאת בכמה מקרים, לכן הוא מסיק, ששכחה לא נקראת פשיעה, ומה שבגמ' שלנו למדנו, ששכחה נקראת פשיעה, הטעם לכך, ששכח בגלל שנתעצל ולא סתם שכחה, ודרוקא באופן זה נקרא פושע.

בשולחן ערוך או"ח (סי' קח ס"ח) נפסק, 'מי שלא התפלל בעוד שיש לו זמן להתפלל, מפני שסבור שעדיין ישאר לו זמן אחר שיגמור אותו עסק שהוא מתעסק בו, ובין כך ובין כך עברה לו השעה וכו', חשוב אונס ויש לו תשלומין', והמגן אברהם (סי' יא) הביא כמה ראיות לדברי השולחן ערוך, דאם חשב שיהיה לו זמן ולבסוף שכח או נאנס, נקרא שוגג ולא פושע.

אולם בתשובות חתם סופר (ח"מ סי' מב), דן בנידון זה אי שכחה נקרא פשיעה, ובסוף דבריו כתב, וז"ל: היוצא מזה, כל שמצוה בהקדימתו להזרו ולעשותו ואדם מתעצל לומר עדיין יש זמן ולבסוף שכח או אפי' נאנס הרי הוא כמזיד, מפני שתחלתו בפשיעה היה, ובתפלה כה"ג אין לו תשלומי' אם לא בתורת נדבה בעלמא, ובשבועה כה"ג עבר על שבועתו מקרי. משא"כ כשלא הי' עליו שום מצוה וחוב בתחלתו להקדים עצמו, כגון המניח אבן בחקו ודעתו עליו לשמרו שאין עליו בזה שום איסור שלא לעשות כן, ואח"כ שכח ונפל ממנו פטור כשאר אונס. (וע"ע קצוה"ח ונתה"מ סי' נ"ה סק"א שהביאו מהאגודה שאונס ביום אחרון לא נחשב לאונס).

רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא אוכל ושותה או יושב ושונה

ולכאורה אדרבה בעצרת יותר הי' ראוי בתורת ד' והי' ראוי להיות כולו לה' לר"א, והנראה דהא ר"א לא ס"ל דאין ביו"ט מצות שמחה. דהא בעצמו אמר לתלמידיו לאכול ולשתות ולשמוח. רק ע"כ דר"א ס"ל דשמחת יו"ט רשות לגבי שמחת התורה. דגם זה הוא שמחה כמו שפי' המהרש"א גבי פורים יעו"ש. וע"ז אמר דגבי עצרת צריך להראות שמחתו מלבד שמחת התורה. ורק בהיום הזה ממש. שביום זה זכה לתורה. וזהו דאמר אי לאו האי יומא דקא גרים. ר"ל דאם אינו מראה הסברת פנים להאי יומא דקא גרים. כאמרם ז"ל דהכל הי' תלוי ועומד עד יום השישי באם יקבלו מוטב כו' נראה כאלו הוא ברוע פנים ח"ו על האי יומא דגרם לעמל התורה ואדרבה צריך להראות שנוח לו. וזהו דברי קודש של רש"י להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה בו תורה: (העקב אה)

פשט הסוגיא נראה לפע"ד דר"א ס"ל דמקיים היו"ט במה שלומד דהוי לה' ובמה שאוכל ושותה דהוי לכם ובכל אחד מהנך יוצא ואה"נ דמורה דחצי' לה' וחצי' לכם נמי מהני כיון דמתקיים היו"ט בב' הדברים רק ר"י ס"ל דע"כ צריך לקיים גם לכם ולכן לר"י שמחת יו"ט מצוה כיון דבלומד כל היום חסר לו הלכך ולכן צריך להפסיק מן הלימוד אבל לר"א א"צ להפסיק כיון דבלימוד גרידא נמי מקיים היו"ט ולהכי א"ש הא דאמר להם ר"א אכלו משמנים דבודאי מורה דבחצי' לה' וחצי' לכם נמי מקיים המצוה ואפשר שכן הי' גם דעת התוס' אבל בספרי האחרונים משמע דלר"א צריך דוקא או כולו לה' או כולו לכם ולענ"ד נראה כמ"ש גם מה דמשמע בקצת אחרונים דלר"י חצי' ממש קאמר ודאי לא נהירא. (העקב אה)

ממדור "כפתור ופרח" מתוך 'מתיבתא'

גרידת תפוחי אדמה במגרת ביום טוב

מבואר בשו"ע (סי' תקד ס"א) שמותר מעיקר הדין לדוך תבלין ביום טוב במדוכה שרגילים לדוך אותו ביום חול, וזאת מאחר ודרך התבלין שאם טוחנים אותו מערב יו"ט מפיג טעמו, אבל מלח כיון שאינו מפיג טעם אם דכים אותו מערב יו"ט, הגם שמותר לדוכו במדוכה הרגילה, אולם אין לדוכו בצורה שרגילים לדוך אותו אלא יעשה זאת בשינוי קל, כגון שיטה את המדוכה על צידה או שידוך לתוך קערה וכדו'. אך הרמ"א כתב שנהגו להחמיר, וגם תבלין אין דכין אותם אלא בשינוי.

ובמשנ"ב שם (סי' יא) כתב שכל זה דווקא במיני תבלין וכד' שאין מפיגים טעמם לגמרי, אבל דברים שמפיגים טעמם לגמרי כשומים ובצלים וכד' מותר לדוך כהרגלם ואין צריך שינוי כלל, ואין בזה מנהג להחמיר, וכפי שציין שגם הרע"א כתב כן (ע"ש בשעה"צ סי' יח).

ומשום כך כתב האשל אברהם (להגה"ק מבוטשאטש) והובא במנחת יו"ט (סי' צח ס"ק יח) שמותר מעיקר הדין לגרד תפוחי אדמה לצורך עשיית קוגעל וכד' גם במגרת המיוחדת לכך כריב אייזון, שמאחר וידוע שמאכל זה אם מגרדים אותו מערב יו"ט הרי הוא מאבד טעמו ממש עד למחר שחרית, א"א לעשותו מבעוד יום, ולכן מותר לעשותו ביו"ט ואין צריך לעשות זאת בשינוי, אולם כתב דהוא הנהיג בביתו לעשות דבר זה דווקא מבעוד יום אע"פ שמתקלקל קצת, ע"ש.

אמנם בשו"ת להורות נתן (ח"ג סי' כז) האריך לגבי גרידת תפוחי אדמה במגרת, והביא שם ששמע שיש נשים שנהגו שלא לגרד שום דבר ע"ג מגרת [פומפיה - ריב אייזון] אולם כתב דבמקום הצורך ודאי שיש להתיר ע"י שינוי, כיון שאין לעשות זאת ביו"ט אלא בשינוי, וכתב שם עוד (אות ב) לגבי ריסוק תפ"א במכשיר שיש בו בית קיבול עם נקבים, ואחרי שמכניסים בתוכו את התפ"א דוחקים את הכיסוי שעל גביו בדוחק, וע"י זה יוצא הפרי מעוך לגמרי, וכתב שם ג"כ שיש להתיר זאת רק ע"י שינוי וכמו שכתבו האחרונים לגבי טחינת הקפה, ולא ראה דברי הא"א הנ"ל. ובשו"ת אז נדברו (ח"ח סי' נד) העלה שאפשר לטחון תפ"א במגרת המיועדת לכך ואין צריך לעשות זאת ע"י שינוי, כיון שזה עצמו השינוי שביום חול זאת עושים במכונה.

משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא תבואה ור"ש מתיר בתבואה (ביצה י"ד)

ויש לדקדק מלת תבואה דקאמר גבי ר' שמעון לכאורה מיותר והוי סגי למתני ור"ש מתיר ואנא ידענא בבירור דקאי על ענין תבואה, ויש לבאר דדייק לומר בתבואה כלומר לאו כל דמיקרי תבואה והינו כל החמשת מינים כדאיתא במס' נדרים (דף נה). אלא רק החלק מהן דוקא, והם אותם השנויים בתוספתא דמתנייא בגמרא כן אתנא ר"ש מתיר בתבואה כגון חיטין לעשות מהן לודאות שעורים ליתן לפני בהמתו ועדשין לעשות מהן רסיסין, וזהו שאמר ר"ש מתיר בתבואה ר"ל בתוך תבואה ולא כל תבואה אלא אלו.

(לוק אלוהו, ביצה)

ממדור "כפתור ופרח" מתוך 'מתיבתא'

יום ראשון כ"א חשוון

צילנה ט"ז

יום שני כ"ב חשוון

צילנה י"ז

הבדלה למחרת ראש השנה ולצום בראש השנה

כתב בתשובות משהא דרבוותא (ח"א סי' תרא), 'נשאלתי במי ששכח ולא הבדיל במוצאי ראש השנה, אם דינו כמי ששכח להבדיל במוצ"ש שיכול להבדיל עד שלשה ימים. ומסתברא שאינו יכול להבדיל כלל, לפי שאף דאלו שכח להבדיל בשלש רגלים היה יכול להבדיל ביום, לפי שהוא אסור חג שיש לו שייכות לרגל, אבל בראש השנה אינו יכול להבדיל, לפי שראש השנה אינו נקרא חג, והפסוק אומר אסור חג דווקא מי שנקרא חג, אבל ר"ה ויוכ"פ אינם נקראים חג, ועוד לפי שהוא יום תענית של צום גדליה, ואם יבדיל הרי אינו יכול לשתות וכו' וגם לתת לתינוק לא מועיל וכו'. ובתשובות מעשה אברהם (אוי"ח סי' מז), מקשה עליו דהרי מקרא מלא הוא, שכתוב 'תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו', והגמ' כאן דורשת מפסוק זה, איזהו חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה. ולמעשה דעתו שיכול להבדיל ולתת לתינוק לשתות.

וכמו כן מצינו לגבי כמה דינים, שראש השנה נקרא חג. בספר פרדס הגדול (סי' קט) כותב, ומצאתי בתשובת רב יהודאי גאון שכתב, שאסור להתענות בראש השנה מפני שנקרא חג כשאר ימים טובים, שנאמר תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו, וכשם שאסור להתענות בשאר ימים טובים, כך אסור בראש השנה משום עונג יום טוב, וכ"כ הרמב"ם (הלכות יום טוב פ"י הי"ז) האור זרוע (ח"ב סי' רנז) והמרדכי ר"ה (פ"א סי' תשא) שאסור להתענות בראש השנה, ונפסק בטושו"ע (סי' תקצו ס"א).

והשולחן ערוך הרב (שם) והחיי אדם (כלל קלט ס"א) ושאר פוסקים, כתבו כדברי הפרדס, שאין להתענות בראש השנה, כיון שהוא חג ויום טוב, ודינו כשאר ימים טובים, ח"ל השולחן ערוך הרב, י"א שמצוה להתענות בראש השנה ובשבת תשובה, כמו בכל עשרת ימי תשובה, ואין הלכה כדבריהם, אלא אסור להתענות בראש השנה ושבת תשובה, כמו שאסור בשאר שבת ויום טוב וכו', ומצוה לאכול ולשמוח בראש השנה כמו שכתוב בסי' תקפ"ג, אמנם לא יאכלו כל שבעם, למען לא יקילו ראשם, ויהיה יראת ה' על פניהם' עכ"ל (ועי' בב"ח סי' תקצו). וכתב המטה אפרים (תקצו ס"ט), בשם כמה פוסקים, שאפילו חל בראש השנה יום פטירת אביו או אמו לא יצום בראש השנה, ואפילו חלם חלום שמתענים עליו, אם אינו חושש מהם ואינו מטרידו, גם כן אסור לו לצום בראש השנה.

כתב בשולחן ערוך (סי' תקצו ס"ב) יש מקומות שקבלה בידם, שכל מי שרגיל להתענות בראש השנה, ומשנה הרגלתו ואינו מתענה, אינו משלים שנתו, וכתב המשנה ברורה (סק"ד), מי שרגיל פירושו, שכבר עשה כך שלשה פעמים, וכתב באלף המגן (סק"ז), דמשמע מספר מגיד מישרים של הבית יוסף, שאפילו התענה פעם אחת, שוב צריך לפחד להפסיק מהרגלו זה ויתענה כמנהגו, אפילו שלא נהג כן כמה פעמים אלא פעם אחד בלבד, ומסיים שמי שקשה לו לצום, שהוא חושש שזיק לו לצום ביום כיפור, או שקשה לו להתפלל תפילות יום טוב, יוכל להקל בדיון זה, רק שיעשה התרת נדרים בפני שלשה, כדין מי שבא לבטל מנהג שנהג בו כמבואר ביורה דעה (ועי' אשל אברהם סי' תקצו, שו"ת חתם סופר או"ח סי' קסח).

כביסות לבגדי קטנים בחולו של מועד, האם הותר במכונת כביסה כיבוס מרובה

בנידון כביסת בגדי ילדים קטנים בחולו של מועד, כתב בתשובת תרומת הדשן (סי' פח), בשם מהר"ם, שאין לכבס אלא בגד אחרי בגד, אבל אסור לכבס את כל הבגדים בבת אחת, וכתב על זה התרומת הדשן, ונראה שזה דווקא בבגדים וחלוקים, אבל סדינים קטנים שעשויים כדי לעטוף בהם את הילד, מותר לכבס אפילו שלשה או ארבעה בבת אחת, כיון שלא משתמשים בהם אחת אחת, שלפעמים משתמשים בכמה יחד, משא"כ בבגדים, שלא מליבישים לילד אלא בגד אחד. וכדבריו פסק הרמ"א (סי' תקלד ס"א) 'בגדי הקטנים ביותר, שהם אותם שמלפפים בהם, ומשתינים ומוציאים בהם רעי, מותר לכבס ארבעה וחמשה יחד, כי צריכים להרבה מהם בכל רגע'.

ודנו הפוסקים, בזמנינו שמכבסים במכונות כביסה, ואין הבדל בכמות הבגדים שנמצאים בתוך המכונה, כיון שעל ידי הפעלת המכונה מתכבס כל מה שבפנים, האם הותר להכניס גם שאר בגדים של ילדים, אפילו כאלו שלא התיר הרמ"א, שאין משתמשים בהם כמה בבת אחת, או שבכל אופן אסור.

והמנחת יצחק (חלק ח סי' ג) והבאר משה (חלק ז סי' לב וסי' פו), כתבו להתיר לכבס בגדים אחרים, והבאר משה כותב שסברא גדולה הוא שעדיף לכבס הכל בבת אחת, מאשר לכבס כמה פעמים ביום, בכל פעם שמתלכלך הבגד, ואדרבא אם יכבס כמה פעמים ביום בגד מלוכלך הוא יותר טרחה מאשר מכונה אחת, וכיון שאין בזה שום טרחה יש להתיר לכבס כל בגדי התינוק במכונה אחת, והוא מוסיקף, שאין שום חיוב לקנות חיתולים חד פעמיים לחול המועד, כדי שיוכלו להימנע מכיבוס, כיון שכך דרך שימוש של אדם (וכ"כ בשמירת שבת כהלכתה ח"ב סי' סו אות סד, ע"ע בספר חול המועד כהלכתה נספח לפרק ה', שהביא דעת המתירים, וכתב שצ"ע בדברי הראשונים, ולבסוף נוטה להתיר).

שושן משיקין את המים בכלי אבן לטהר (ביצה י"ז)

הנה בפסוק (שה"ש א, ב) ישקני מנשיקות פיהו כ"י ט'ובים ד'יודיק מ'יין, ר"ת גימטריא ג"ל, דברי ריצו כנסת ישראל לפניו יתברך להתחבר עמה מלשון משיקין את המים (ביצה יז); הוא לשון התחברות, ועל ידי החיבור יתגלה עליהם הארתו הקדושה מיינה של תורה הקדומה המתקלת בכל עת וזמן.

(מגות ישראל, נסח)

אך עדיין יש להתבונן מירוק התיבה מהו שאף שהי' לו טורח מרובה לפרנס את כל בעה"ח וגם מה שהי' כלוא בתיבה י"ב חודש, מ"מ אינו מובן שיהי' זה מספיק למירוק וזיכור מן החטא הקדום שיתפרד הרע ממנו. ונראה עפ"י מ"ש הזוה"ק שהתיבה היתה ענין רוחני גבוה מאד. ויש לומר עוד דמה"ט כל בע"ח שהשחיתו דרכם לא קלטתם התיבה, וכענין אמרם ז"ל (ב"ב עה): ירושלים של עולם הבא אין עולים אלא המזומנים לה. וע"כ יש לומר שחלקי הרע שהיו דבקים בנח מפאת החטא הקדום לא היו יכולים להכנס אתו אל התיבה ובהכרח נפרדו ממנו ונשארו בחוץ, וכענין שאמרנו במק"א בטעם מים שנטמאו משיקין והן טהורים (ביצה יז); שבאשר נתחברו לכלל מי המקוה שהיא טהורה ואין לטומאה מקום במקוה טהרה בהכרח פרחה טומאתן מהן, כן נמי הי' ענין נח בתבה שפרחו ממנו חלקי הרע שהיו דבוקים בו.

(nu, Xinen pe)

יום שלישי כ"ג חשוון

צילנה י"ח

טבילת כלים שנקנו מגוי

בשבת ויום טוב ובחול המועד

מבואר בגמ', שאסור לטבול כלים טמאים בשבת ויום טוב, ונחלקו הפוסקים, בכלי שקנה יהודי מגוי, שהדין שצריך להטבילו, האם טבילה זו מותר לעשותה בשבת ויום טוב.

יש פוסקים שאוסרים להטביל כלי זה, וכן דעת הטור (סי' שכג וסי' הקיא) וטעמם מפני שהוא כמתקן כלי, וביארו האחרונים, שטעם האיסור הוא דווקא למ"ד טבילת כלי גוים מן התורה, אבל למ"ד טבילת כלי גוים מדרבנן, אינו נקרא מתקן כל כך, ומותר לעשותה בשבת ויום טוב, ולפי זה, כלי זכוכית וכלי חרס שאין חיוב טבילתם אלא מדרבנן, מותר לכו"ע להטבילם בשבת ויום טוב, וכשיטת האוסרים הסכימו השאגת אריה (סי' נו) והבית

אפרים (אור"ח סי' נב) והכתב סופר (אור"ח סי' סט).

ומנגד יש שהתירו להטביל כלי גויים בשבת ויום טוב, וכן דעת השולחן ערוך באור"ח (סי' שכג ס"ז), מפני שאיסור טבילת כלים בשבת ויו"ט הוא או משום שמא ישהה, או משום שמא יסחוט, וטעמים הללו אינם שייכים במטביל כלי גוי לצורך הסעודה.

אמנם מסתימת השולחן ערוך ביו"ד (סי' קב ס"ט) משמע שדעתו לאסור טבילת כלי גויים בשבת ויום טוב ודלא כמו שפסק באור"ח, וכתבו החכמת אדם (כלל עג דין כג) והערוך השולחן (יו"ד שם סס"א) שהשו"ע חזר בו ביו"ד ממה שכתב באור"ח להתיר, אולם לגבי למעשה כותב החכמת אדם, שאם אין לו כלים לשבת ויום טוב, ועל ידי הטבילה יהיה לו כלים, כדאי הוא הבית יוסף לסמוך עליו ולהתיר על פי מה שכתב בשולחן ערוך אור"ח, והמשנה ברורה (סי' שכג ס"ק לג), מכריע שלכתחילה וודאי שאסור לטבול כלים חדשים, וכותב בשם המגן אברהם, דמ"מ אם עבר וטבל עלתה טבילתו, כיון שיש מתירים לכתחילה להטביל בשבת ויום טוב (ועיי"ש בבניאור הלכה עוד בזה, וכ"כ בשולחן ערוך הרב שם).

באשל אברהם (סי' תקט ס"ז), דן דיש להסתפק אם מותר לטבול כלים בחולו של מועד, דלפי מה שאמרו בביצה (יח.) דטבילת כלים אסורה שמא ישהה, לכאורה גם בחול המועד שייך גזירה זו, ואולי כיון דהותר דבר האבד אין אדם משהה וכו', אולם הרבה האחרונים התירו בלא שום פקפוק להטביל כלים בחולו של מועד (ראה שו"ת רבבות אפרים בתחילה בשם בעמח"ס דבר יהושע, תפארת צבי ח"ב סי' פא אות מו שהתירו, ע"ע ספר חול המועד כהלכתו פ"ז אות לו בשם הגרמ"ש קליין, להתיר אפילו שלא לצורך המועד, וכ"כ ברבבות אפרים בשם הג"ל).

אין מטבילין את הכלי על גב מימינו

(ביצה י"ח)

זכר לנו ה' אלקינו אהבת הקדמונים וכו', ואת העקדה שעקד את יצחק בנו על גבי המזבח. מעתה יובן כי בחכמתם שינו מלשון הפסוק וקבעו לומר על גב המזבח. וענינו שעקרו על דעת להעלותו על המזבח. כלומר שלא יוכל להמלט ממנו בשום ענין. ובוזה נראה כמה כבש את רחמיו כדי לעשות רצונך בלבב שלם. על גב, בשביל. כמו ביצה (דף יח:). אין מטבילין את הכלי על גב מימיו לטהרו. כלומר כלי טמא שאסור לטבולו ביו"ט ורוצה לטהרו מטומאתו, ועושה הטבילה בשביל השקה כדי לטהר המים שבתוכו שזה מותר ביו"ט. ועל ידי זה יטהר גם הכלי, וכן שם (דף יט.) הרוצה לעשות גתו על גב בדו, עי"ש בפירוש"י. ואמנם כל זה דרך דרוש, כי שוב ראיתי בפרקי דר"א (פרק ל"א) ובתנחומא (סו"פ וירא) הלשון שעקרו על גבי המזבח. וכן הוא בתרגום יונתן (סוף מיכה). וכן העתיק הרמב"ם ז"ל (בפ"ב מבית הבחירה הל' ב) ועקד עליו יצחק, עי"ש. תראה שכן היה קבלה בידם ז"ל שעקרו על גב המזבח ואח"כ שמוהו על העצים שהעריך.

(ערוך אברהם, סדרת קליין)

ממדור "כפתור ופרח" מתוך 'מתיבתא'

יום רביעי כ"ד חשוון

צילנה י"ט

האם מותר לקנות מצוות

ממעות מעשר כספים

כתב הט"ז ביורה דעה (סי' רמא סק"א), בענין שנוהגים לקנות מצוות בבית הכנסת ממעות של מעשר כספים, שהדין תלוי, אם בשעת קניית המצוות היתה דעתו שקונה אותם ע"י מעות של מעשר כספים מותר, שהרי הכסף הולך לצדקה, אבל אם בשעת קניית המצוות לא היתה דעתו לשלם בכסף של מעשר כספים, רק אחר כך נמלך בדעתו לשלם ממעות של מעשר כספים, הרי זה כפורע חובו מן המעשר ואסור לעשות כן.

ובתשובות המהר"ם שיק (יו"ד סי' רל), מקשה על דברי הט"ז הללו מהגמרא בסוגיין, שאמרו על האומר הריני נזיר ואגלח ממעות של מעשר שני, נזיר ואינו מגלח. והרי כאן הוא מתנה מיד שהנזירות חלה בתנאי שיוכל להתגלח ממעות מעשר שני, ובכל אופן אסר רבי יוחנן. ויש המיישבים את דברי הט"ז, שכאן כיון שאמר 'הריני נזיר', הרי אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, ומיד שקיבל על עצמו נזירות הרי הוא נזיר, ואינו מועיל תנאי אחר כך, משא"כ בקונה מצוה ע"י מעות מעשר כספים, שיכול להתנות הקניה במעות מסוימים. חל התנאי ויכול לשלם במעות מעשר. (ראה רש"י ב. ד"ה נזיר) שכתב דכיון דאמר הרי עלי נתחייב. ובתוס' (ד"ה נזיר) כתבו דלפי זה אם אמר קודם התנאי מהני. וראה לט"ז. וראה **במלחמות ורמב"ן** כאן שפי' באופן אחר, ולפי"ז אין ראיה. ובדברי התוס' ראה **בית מאיר ושפת אמת**, והאריכו בדברים הללו האחרונים).

בתשובות חתם סופר (יו"ד סי' רלא) נשאל, אדם אחד השיא את בנו לבת תלמיד חכם אחד, ואבי החתן התחייב לתת בכל שבוע שלשה זהובים לאבי הכלה, כדי שהוא יזון את הזוג על שולחנו משך שש שנים, כדי שיוכל הבן ללמוד אצל חותנו הרב, ועכשיו קשה לאבי החתן לקיים התנאי, ולכן הוא שואל האם מותר לתת את המעות הללו ממעות מעשר, כיון שאבי החתן רגיל להפריש מעשר כספים מכל מעות שבאים לידו.

והחתם סופר מברר ודן, ולבסוף הוא מכריע, שאם מיד בשעת החתונה היתה דעת אבי החתן לפרנס את הזוג ממעות מעשר כספים, מותר לו לעשות כך, וגם אז מהיות טוב שהיה מחלק חצי מהמעות לעניים והחצי השני לבנו, אבל אם בשעת החתונה בזמן שהוא התחייב, לא היתה דעתו לפרנס את הזוג ממעות מעשר כספים, הרי הוא חייב את עצמו חיוב גמור בשטר, וכעת הוא פורע את חובותיו ממעשר, והדין הוא שאפילו מי שאנס המלך את גורנו לא יפרע מן המעשר, לכן נאסר על אבי החתן לעשות כן, ע"כ דעת החתם סופר, והרי דעתו כדעת הט"ז.

בדברי הט"ז שהתיר לקנות מצוות ממעות מעשר כספים אם היתה דעתו לכך בשעת קניית המצוה, כתב הגאון רבי **עקיבא אייגר** (גליון סי' רמט) בשם השל"ה, שדוקא מה שהעלה המחיר יותר מחברו מותר לתת ממעות מעשר, וכגון שחברו רצה לקנות בעשרה, והוא קנה בעשרים, מותר לתת עשרה ממעות מעשר, אבל את העשרה הראשונים חייב לתת מכיסו ולא ממעות מעשר, שהרי אלו העשרה היו בכל אופן מגיעים לקופת בית הכנסת, ונמצא מפסיד את הצדקה, רק העשרה הנוספים שהוסיף לא היו מגיעים לקופת בית הכנסת לולי שהיה מעלה את המחיר ולכן מותר לתת אותם מכסף מעשר.

אמרות קודש מגדולי ישראל
לפי סדר הדף היומי

שקר מפני דרכי שלום

בגמרא מובא מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה ביום טוב, וחברו עליו תלמידי שמאי הזקן שסברו שאין מביאים עולות ביום טוב, ואמרו לו מה טיבה של בהמה זו. ומרוב ענותנותו של הלל שלא רצה להיכנס למחלוקת עם תלמידי שמאי הזקן אמר להם שנקבה היא ולזבחי שלמים הביאה. ומבואר בזה שהותר להלל לשנות מן האמת כדי שלא להיכנס למחלוקת, והוא כפי הכלל שמותר ואף מצוה לאדם לשנות מפני דרכי שלום (יבמות סה:), ונפסק בשולחן ערוך (חוי"מ סי' רסב סכ"א), שמפני דרכי שלום שתלמיד ותיק הוא ממי שאינו משנה אלא מפני דרכי שלום. ובריא"ף (על עין יעקב ויבמות שם) הוסיף וכתב להלכה שמצוה גם כן יש לשנות מפני דרכי שלום, אך הרמב"ם (גולה ואבדה פי"ד הי"ג) כתב שתלמיד שהביא שלום בין אדם לחבירו והוסיף וגרע כדי לחבבן זה לזה הרי זה מותר, ומבואר שרק היתר יש בדבר ולא מצוה. וכן מבואר מלשון הרמב"ם שלא הותר אלא להוסיף ולגרוע מן האמת, אך אין היתר לומר שקר גמור. וכן כתב בבן יהוידע (ב"מ כג:) שאין תלמידי החכמים המשנים מפני השלום אומרים שקר גמור, אלא שעושים המצאה לומר לשון המשתמע לשתי פנים, שהשומע יבין את הדברים במשמעות השקר והם יתכוונו בליבם למשמעות האמיתית, וכמו שמצאנו אצל משה רבינו שכששאלו השטן תורה היכן היא השיב לו מה אני שיתן לי הקב"ה את התורה, ולא אמר שלא נתן לו הקב"ה את התורה, ורק השטן הבין כך ומשה כיון בליבו לומר שלא בזכות עצמו קיבל את התורה אלא בזכותם של ישראל (ועד"ז כתב בערוך לנר יבמות שם).

ובספר חסידים (סי' תכו) חידש וכתב, שאף על פי שאמרו מותר לשנות מפני דרכי שלום, אם יבוא גוי או יהודי ויאמר לאדם תלוזה לי מעות, ואינו מלוזה לו ברצון כי ירא פן לא יפרע לו אינו יכול לומר אין לי, כי מה שמוותר לשנות מפני דרכי שלום זהו דווקא כשכבר עבר הדבר. ולפי דעת הספר חסידים אין לשנות מפני השלום אלא על דבר שכבר היה ואומר שלא היה או להיפך, אבל שקר על מה שעבשיו כגון שיש לו עבשיו מעות ואומר שאין לו, שהוא שקר חמור יותר, לא הותר אפילו מפני השלום. והביאו **במגן אברהם** (סי' קנו סק"ב) להלכה.

ובפירוש מקור חסד (לסי"ח שם) תמה על דברי הספר חסידים, שהרי בסוגייתנו מדובר ששינה הלל מפני השלום בדבר של עכשיו, שהחזיק בבהמה לעולה ושינה ואמר שהיא נקבה ושלמים היא, הרי שגם כשאינו משנה על העבר הותר גם כן לשנות מפני השלום. והחיד"א בפירוש ברית עולם (לסי"ח שם) הוסיף להקשות ממה שאמרו (ב"מ כג:) שבשלשה דברים חכמים משנים את דבריהם, ואחד מהם הוא מסכת, דהיינו ששואלים את התלמיד חכם האם הוא יודע את המסכת והוא עונה לאו, אע"פ שהשאלה היא על הזמן שעבשיו ובוהו הוא משנה ואומר שכעת הוא יודע. ותיירץ החיד"א קושיה זו, שכן הטעם שחכמים אומרים שאינם יודעים את המסכתא הוא בגלל ענווה, ומידת ענווה חשובה יותר מן השלום ולכן מותר לשנות ולשקר אפילו דבר שלעבר. ולפי זה כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ג חוי"מ סי' א) ליישב גם את הקושיה מסוגייתנו, על פי מה שכתב רש"י שהלל אמר להם כך בגלל ענווה, ואם כן הרי בזה מותר לשנות ולשקר אפילו על העבר.

חל להיות אחר השבת ב"ש אומרים מטבילין את הכל מלפני השבת ובה"א כלים מלפני השבת ואדם בשבת וכו' ובגמרא דכ"ע מיהת כלי בשבת לא מ"ט אמר רבה גזירה וכו' ורבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי א"ה אדם נמי אדם נראה כמיקר (ביצה דף י"ז:)

ומבואר במפורשים דטעם שמא יעביירונו ושמה יסחוט לא שייך באדם, והא דאסרו בית שמאי באדם, ע"כ משום שמא ישהה או משום מתקן, ובית הלל לית להו שמא ישהה באדם, וגם לא משום מתקן דנראה כמיקר. ויש לי להבין ולפרש פלוגתן על דרך מוסר השכל. ונראה דלטעמייהו אזלו תרוויהו דאיתא בשבת (קמג.) בית שמאי אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין, ובית הלל אומרים מסלק את הטבלא כולה ומנערה, אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה ובית כלל כרבי שמעון דמוקצה שרי. נמצא לפי זה בית שמאי אומרים מסלק את הטבלא וכו' ובית הלל אומרים מגביהין...

וידוע בית שמאי מחמירין שהן מסיטרא דגבורה שממנו יראה, ובית הלל מקילין שהן מסיטרא דחסד שממנו אהבה, וז"ש בית שמאי לפי מדתן תשובה מיראה, מסלק את הטבלא כולה ומנערה, היינו מעפר וממחשבות בלתי רציות, אבל לא יחשב חשבון עבירות, שזה צער בעשות התשובה מיראה, ובית הלל שמדתן חסד ואהבה אמרו מגביהן מעל השולחן עצמות וקליפין, העבירות שמגביהן אותן לזכויות, ומבואר ברמב"ם סוף הלכות מקואות (פי"א הי"ב) כי עיקר הטבילה לטהר עצמו מטמאות הנפשיות, ומקרא מפורש (יחזקאל לו כה) יזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמואתיכם וגו' ולפי זה בית שמאי לטעמייהו ומדתן מיראה, אומרים מטבילין הכל מלפני השבת אפילו אדם, שאין ראוי לטבול ולטהר מטומאות עבירות בשבת שצער הוא, ושמה ישהה ויצטער, או משום מתקן, ר"ל וממילא יזכור כי תחלה היה מקלקל, ובית הלל שמדתן מאהבה אמרו טובל אדם בשבת דלא שייך מתקן דאדם נראה כמייקר, נ"ל כמים קרים על נפש עיפה בזכרו העבירות שמהם נעשו זכויות וממילא לא שייך שמא ישהה דאם ישהה לית לן בה כי בשב מאהבה שמחה היא לו, יזכנו השי"ת לשוב בתשובה מאהבה.

(גי'א פני, עהת תשובה)

ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן לטהר (ביצה י"ז:)

הנה בפסוק (שה"ש א, ב) ישקני מנשיקות פיהו כ"י ט'ובים ד'זודין מייך, ר"ת גימטריא ג"ל, דברי ריצויו כנסת ישראל לפניו יתברך להתחבר עמה מלשון משיקין את המים (ביצה יז:), הוא לשון התחברות, ועל ידי החיבור יתגלה עליהם הארתו הקדושה מיינה של תורה הקדומה המתקלת בכל עת וזמן.

אמר להם נקבה היא, ולזבחי שלמים הבאתיה (ביצה כ:)

א"ל נקבה היא וכו' הא דלא אמר זכר הוא ולזבחי שלמים הבאתיו ולא לומר דבר שאפשר לצאת בדאי ח"ו י"ל משום דאי הוה אמר זכר הוא לא יאמינו שהוא לשלמי כי יאמרו מפני השלום שינה וילכו עמו לבדוק אחריו, אבל השתא לא דקדקו אם זכר אם נקבה כי ע"י שכשכש להם יאמרו ודאי נקבה היא כי אין אדם משקר בדבר שמראה לעינים ומה שלא הקפידו אלא אם היא עולה ובמעשה דבסמוך הקפידו על הסמיכה עיין בתוס' דחגיגה דף ז' ע"ש.

(ראשית ערא)

החומר ממדור "כפתור ופרח" מתור מתיבתא
הגמרא של לומדי הדף היומי

לפרטים ולהזמנת חוברת דוגמא

חייגו 1800-22-55-66

עשה עכשיו מנוי מתיבתא במחיר מיוחד

חייג למוקד המנויים: 1800-22-55-66

לומדים עם מתיבתא

עשה עכשיו מנוי מתיבתא במחיר מיוחד

חייג למוקד המנויים: 1800-22-55-66

לומדים עם מתיבתא

חתוך "פניני הלכה" מתיבתא

שעטנז במזרונים

בשו"ת חלקת יעקב (י"ד סי' קסז) דן לגבי אותם מזרונים (מאטרצ'ן) שהכיסוי של המזרון עצמו [שמניחים בתוכו מילוי ממינים שונים], והכיסוי עשוי או כולו פשתן או חצי פשתן וחצי צמר גפן, מאחר והכיסים צריכים להיות חזקים ביותר, ובמילוי מניחים שערות סוסים או שארי מינים, ובכדי שהשערות לא ינקבו את הכיסוי, מניחים על פניהם צמר נקי ומלובן, והמכסה שעליו נתפרת כך יחד עם הצמר ועם השערות הנ"ל או שארי המינים הנמצאים שם. וכשאמר לאומן שבמקום הצמר יעשה צמר גפן לא רצה, שאמר לו שמעולם לא שמע כזאת, כי כל האומנים רובם ככולם עושים זאת מצמר ממש, ובפרט אצל המזרונים הטובים והיקרים, ואם כן יש לנו חשש שעטנז, והעולם אין נזהרין בזה.

ודן בזה, כיון שמבואר במשנה בכלאים (פ"ט מ"ב) שהכרים והכסתות אין בהם משום כלאים, והסביר הר"ן טעם הדבר שמדובר גם בכרים וכסתות רכין, דכיון שאין דרכן בהעלאה מותר כל שאין בשרו נוגע בהם, וכן הוא שיטת הר"ש על המשנה ותוס' בנדה ועוד מקומות, וכן דעת הסמ"ג (כמו שכתב בשמו הב"י בס' שא) וכן שיטת הגר"א על המשניות שם.

אולם דעת הרמב"ם (כלאים פ"י ה"ג) והרא"ש והרשב"א והטור, שכל היתר של כרים וכסתות הוא דווקא כשהם קשים ולא כשהם רכים, וכן פסק למעשה השו"ע (י"ד סימן שא ס"א), וא"כ א"א להקל במזרונים אלו לכאורה.

ועוד הוסיף שלכאורה גם לשיטת הר"ן ושאר הראשונים המקילים ברכין, אבל הרי מבואר בירושלמי [וכפי שנפסק שם בשו"ע], שאם מניח את הכרים והכסתות במיטה אין היתר בין קשים ובין רכים, כיון שנכפף על האדם בשכבו עליו, א"כ היה מקום לאסור מזרונים אלו לכל השיטות.

אך למעשה הסיק שהמיקל יש לו על מי לסמוך, והטעם ע"פ מש"כ התוס' (בסוגיין דף ט"ו. ועוד מקומות) וכן פסק הרמ"א למעשה כדבריהם (שם ס"ג), שכאשר הצמר מחובר לפשתן בתפירות אבל אינו אלא 'גיזי צמר' ולא בשוע טווי ונוז' אפילו כאשר התפירות בתוך הבגד, מ"מ אם יוכל להוציא את הצמר ע"י שיקרע קרע קטן בבד ויוכל להוציאם גם בלי התרת התפירות יש להקל, והתוס' דיברו אפילו באופן שמעלה את הבגד עליו, ובפרט במזרונים שאינם בדרך העלאה רק משום חשש שהמזרון נכפף שיש להקל, ובפרט שאין רגילות לשכב על המזרון ויש הפסק של בגד בינו לבין המזרון. מ"מ מסיים שאין היתר זה רק במקום שא"א אחרת כבתי אכסניה וכד', אבל בביתו כל אחד יש לו להקפיד שהמזרונים לא יהיו באופן שיש שם צמר ופשתים יחד.

וכן בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' כד) האריך בדבר, וכתב דתלוי אם המזרונים הם מזרונים קשים שיש להקל, אבל אם הם מזרונים רכים קשה להקל בהשתמשות בהם.

אולם בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' רלח) דן במזרונים שעשויים באופן שבאמצע נמצאים הקפיצים שהם חזקים וקשים, ועליהם פרוס שכבה של לבד (פרוס וקשה) שלא ילחצו הקפיצים בעת השכיבה על המזון והוא עשוי מסיבי כותנה בעובי 1 ס"מ, ועלול להיות בו צמר ופשתים, ומעל זה פרוסה שכבת ספוג גומי אור בעובי 4 ס"מ המקיף את כל המזון וסוגרו מכל הצדדים, ועל ספוג זה מכסה הבד העליון שנראה שעשוי מבד כותנה נקי. וכתב שיש להקל בדבר מאחר וגוף האדם לעולם אינו נוגע בשעטנז, ולכן יש להקל בזה משום ג' סיבות:

א. כיון שנחשב לקשים כיון שאין דרך שמתכופפים על גוף האדם כאשר שוכב עליהם.

ב. שנחשב לאיסור דרבנן כיון שעשוי מלבדים.

ג. כיון שהצמר והפשתים אינו ניכר בתערובת, בטל ברוב מיני צמר אחרים, ואמנם בדבר זה נחלקו הנ"ב והחזו"א, מ"מ כיון שהאיסור בנידון דידן מדרבנן [שהוא רק גזירה שמא תיכרך נימא], יש לסמוך על השיטות הסוברות שהצמר והפשתים בטל ברוב.

שואל בענין ומשיב כהלכה

נושאים בהלכה
באספקלרית
גדולי הפוסקים

שאלה שהובאה בשבוע שעבר:

לאחרונה נתקלתי כמה פעמים בבולים שכתובים עליהם פסוקים וחלקי פסוקים.

האם חל עליהם דין 'כתבי הקודש' או שמא יש להם דין של חול לכל דבר ועניין?

כפי שידוע לי, גם ספר שעדיין לא למדו בו אין בו כל קדושה (וכמובן שאסור לבזותו ולהשחיתו). האם יש עניין ב"להחמיר" עם בולים אלו?

הרה"ג ר' שמואל יוסף שטיצברג שליט"א בעל מחבר ספר "שערי הברכה" משיב:

אם כתוב על הבול פסוק שלם, הוא טעון גניזה ובוודאי שאין להשליכו לאשפה בדרך בזיון. [יש המקילים שכיון שאינו עשוי ללימוד ואין מדפיסים אותו על דעת כן, אין הוא טעון גניזה מעיקר הדין. אך גם בכה"ג אין להשליכו בדרך בזיון, אלא יש לעוטפו בנייר בצורה מכובדת ואז אפשר להשליכו לאשפה].

ואם כתוב על הבול רק חצי פסוק או כמה תיבות בלבד. אם ניכר מהתיבות שזה פסוק ויש לזה משמעות של תורה, דינו כפסוק, שהוא טעון גניזה ועכ"פ אין להשליכו בצורה של בזיון. ואם כתוב עליו מילים ספורות בלבד. דעת האחרונים להקל שאינו טעון גניזה. וזהו ע"פ מש"כ בשו"ת הרשב"ש (סימן תפ"ב) לענין שרטוט בכתבי הקודש, וזה לשונו: מה שנראה שהתירו לכתוב שתיים בלא שרטוט ולא התיר ר' יצחק שלש, הוא שכל שתיים אינם ניכרים אם הם דברי קדושה או דברי חול, שכשאומר אדם או כותב שתיים תיבות ואמר או כתב שתיים או אכול ושתה, אין הדבר ניכר אם הם דברי קדושה או דברי חול, ולפיכך א"צ שרטוט. אבל כשאומר או כותב שלש תיבות, יובן הענין שהרי הם דברי קדושה שכשאומר או כותב שתיים מבורך, או אכול ושתה יאמר, מיד יובן שהם דברי קדושה ולשון הכתוב. ולפיכך אינו כותב שלש תיבות כמו אלו אלא בשרטוט, כיון שהדבר ניכר שהם דברי קדושה ולא דברי חול. ולמדו הפוסקים שה"ה לענין גניזה שאם אין ניכר מהמילים שזה פסוק בתורה אי"ז טעון גניזה. וכן הביא בס' גנזי הקודש (פ"ט ס"ד) בשם כמה פוסקים לגבי שתי תיבות מפסוק. שאם הם ציווי בפני עצמו כגון "ושננתם לבניך", הריהם טעונים גניזה. אך תיבה אחת מפסוק אינה טעונה גניזה כלל אף שניכר שזה התחלה או סיום של פסוק.

אם הנכתב אינו לשון הפסוק במדויק, אלא יש בו שינוי לשון אינו טעון גניזה כלל ומותר לזורקו. כ"כ הפוסקים ע"פ המבואר בשו"ע (יו"ד סימן רפ"ד ס"ב) לגבי שרטוט, שאסור לכתוב ג' תיבות מפסוק בלא שרטוט, אם הוא כתב אשורית. ומיהו באגרת שלומים מותר לכתוב אפילו כמה תיבות מהפסוק לדבר צחות. ולמדו הפוסקים שה"ה לגבי גניזה שאם הפסוק נכתב בדרך צחות בלבד, כגון שמשנה מלשון רבים ללשון יחיד, או שחסר בפסוק כמה תיבות, או שנכתב שלא כפי סדר הפסוק, אין בו קדושה ומותר לזורקו. וכ"כ הגר"ש ואזנר שליט"א בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן קס"ז) לגבי ברכת מזל טוב הכתובה בעיתון ויש בה כותרת עם תיבות מפסוק, שכיון שכתב את הפסוקים רק לצחות לשון אי"ז טעון גניזה. וכתב: לא שמענו ולא ראינו מי שיגנוז איגרת שלומים בשביל שכתוב בה תיבות אפילו הרבה מפסוקים בדרך צחות הלשון.

וכל זה בדיעבד, לאחר שכבר הודפסו הבולים. אך לכתחילה יש למנוע זאת, כיון שזה גורם בזיון לכתבי הקודש. וכמו שהתריע בחריפות בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סימן קל"ה): מה שאחד הדפים על חתיכת נייר ברכת המזון וברכת מעין שלש ותפלת הדרך וברכות בדיקת חמץ ועירובין אשר שלחו ע"י דואר לאלפי בתים... שידוע שרוב בני אדם המקבלים זה מהפאסט משליכים זה לאשפה... לדינא ברור שאף בלא שמות כלל אסור להדפיס נוסח הברכות כדהוכחתי לעיל. ותמיהני איך שיקרו לכתר"ה לומר שאני התרתי איסור חמור כזה לזלזל בשמות הקדושים ובפסוקי תורה ובנוסחי ברכות, אשר מפורסם לכל שאני צועק ככרוכיא גם על הלוחות ששולחים מאיזה מוסדות להרבה בני"א כדי שישלחו להם נדבותיהם בשביל זה ומדפיסים שם כמה ברכות ונוסח הקדוש. ומוסד אחד היה אשר שמע לקולי וגנזם ולא שלחם אף שכבר הדפיס אותם, וצריך להשתדל ששום מוסד לא יעשה זה. ואני בעצמי נזהרתי שאף על ההזמנות לחתונות בני ובנותי לא כתבתי שום פסוק אף לא קול ששון, וכן הוא מן הראוי לכל אדם להתנהג. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

אם הדפיסו בולים שמודפס עליהם אחד מהשמות הקדושים. כמו שקרה באחד ממדינות ארה"ב שהדפיסו שם הוי"ה על בולים ומטבעות. הבול טעון גניזה מעיקר הדין. וכן אסור להיכנס עמו לבית הכסא אלא אם הוא נתוך בכיס בתוך כיס. וכן הסיק בס' בית יחזקאל (סימן ל"ד).

ניתן לשלוח שאלות בכל נושא בהלכה
לדוא"ל: Tora10@bezeqint.net

מתחילים מבראשית

החומש המפואר עם פירוש רש"י המבואר

ביאור מתומצת ורהוט שנלקט מתוך למעלה ממאתיים ספרים
ללמוד ולהבין !!!

"פירוש רש"י על החומש - הוא גמרא - הגדיר הכהן הגדול מאחיו רבינו בעל ה"חפץ חיים" זיע"א.

הוא אומר, שכמו שכל אחד מבין שאת דברי הגמרא צריכים ללמוד הדק היטב עם דברי המפרשים, ולא יתכן להבינה תוך כדי רפרוף של בין גברא וגברא, הוא הדין גם לפירוש רש"י על התורה, שדבריו צריכים לימוד רציני ומעמיק בכדי לעמוד עליהם.

ואכן, במשך מאות השנים מאז הופיע בעולם אורו של "רבן של ישראל" חוברו מאות ספרים לפרש את דברי קדשו ולגלות את עמקי צפונותיו, כבר מימי רבותינו הראשונים היו עוסקים במקרא עם פירושו של רש"י, וכמו שכותב הרמב"ן בהקדמת ספרו על התורה "פירושי רבינו שלמה... ולו משפט הבכורה".

פנינה ייחודית בין מפעליו התורניים של מכון "עוז והדר" שכבר התפרסם בפאר יצירותיו המקיפים את כל חדרי התורה, הינה "מפעל התורה המבוארת" במסגרתה עובדים עשרות תלמידי חכמים על הגהת ועריכת ספריהם של רבותינו מפרשי התורה, בתוספת ביאורים והערות במקרה הצורך.

לשמחת לבם של דורשי תורה התבשרנו השבוע על הופעת חלקו הראשון של "חומש רש"י המבואר" על חומש בראשית, מעוטר בביאור "שירת הבאר" אשר נלקט ונערך מתוך מאות ספרים מביניהם עשרות ספרים נדירים ביותר העוסקים בבירור מקחו של רש"י, ומערכו בצורה קולחת ובסגנון רהוט, בכדי שיהיו שווים לכל נפש.

לתלמידי חכמים ומעמיקים נוספו ברוב הספר קטעי "מילואים" בה הורחבו הדברים שתומצתו בביאור, ע"פ המקורות ודברי חז"ל, וכן הובאו פירושים נוספים המשלימים את המובא בביאור בפנים.

קובע ברכה לעצמו עריכת פירושו של רש"י בדיוק רב ע"פ דפוסים מדקדקים, כמו כן נוקדו כל פסוקי המקרא המובאים בדבריו, בנוסף למילים קשות לקריאה והמילים הלועזיות. בתוספת לכך צורף בסוף החומש "ילקוט שינויי נוסחאות" מתוך הדפוסים הראשונים.

כמו כן מופיעים הפירושים שנדפסו בכל החומשים המצויים "בעל הטורים" ו"תולדות אהרן", כל זה מוגש בכרך מפואר ואותיות מאירות עינים כמיטב היצירה המרהיבה של "עוז והדר" - תורה מפוארת בכלי מפואר

הושלמה מחצית הסדרה! לרגל 100 שנה למשנה ברורה תרס"ז-תשס"ז

מבצע הסטורי מיוחד!

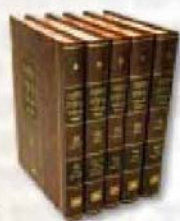
רוכשים מנוי על פאר היצירה ההלכתית סדרת

משנה ברורה המבואר

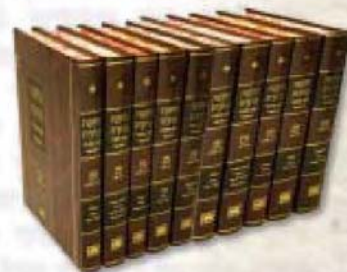
במחיר מיוחד!

בעריכה מאירת עיניים ❖ פתיחה והקדמה לכל הלכה ❖ ביאורים ❖ ציונים והערות ❖ ביאורי ההלכה
❖ משנת שער הציון ❖ קיצור ביאור הלכה ❖ ליקוטי פוסקים

חדש!

משנה ברורה המבואר גם בפורמט פנינים

הכרכים ישלחו אי"ה לפי קצב לימוד "עמוד היומי" עד להשלמת הסדרה
(תאריך השלמה בעז"ה עד לר"ה תשס"ח)

מצטרפים ומקבלים מתנה!

מנוי שנתי לחוברות תלמוד בבלי המבואר מתיבתא - דרכי נועם
ש"ס עוז והדר עם ביאורי הגמרא, אליבא דהלכתא, פניני הלכה ותמצית הדף

תורה מפוארת בכלי מפואר

מוקד מנויים 1-800-22-55-66

האר את ביתך באור ההלכה והצטרף לאלפי לומדי הלכה במשנה ברורה המבואר